

Nr 14.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1917 kl. 2 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 14 i anledning av andra kammarens beslut rörande väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om förbud mot plockning av lingon före viss dag.

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 83, har herr *Eriksson* i Grängesberg hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utfärdande av en förordning, vari stadgas att Konungens befallningshavande efter landstingets hörande må äga att inom länet mot vite förbjuda plockning av lingon före viss dag.

Motionerna.

Uti en likaledes inom andra kammaren väckt och till samma utskott hänvisad motion, nr 120, har herr *Lindmark* m. fl. hemställt, att riksdagen ville i skrivelse hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning, om och i vad mån bestämmelser kunna genomföras i syfte, att inom de särskilda landskommunerna i riket lingonplockning före viss, för varje kommun årligen bestämd dag må vara förbjuden.

Beträffande motiveringen för dessa yrkanden hänvisas till motionerna.

Andra kammarens utskott anförde i anledning av dessa motioner följande:

Andra kammarens utskott.

»Det i förevarande motioner behandlade spørsmålet har under de senaste åren varit föremål för livlig uppmärksamhet bland befolkningen i landets alla delar. Våra skogsbär och främst bland dem lingonen hava oberoende av kristiden erhållit ett betydande marknadsvärde i följd särskilt av stark efterfrågan på desamma från utlandet. Därjämte har insikten om nyttan

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 12 saml. 2 avd. 13 häft. (Nr 14.) 1

av att tillgodogöra sig skogsbären i de enskilda hushållen inom landet gjort glädjande framsteg under de senare tiderna. I många trakter är lingonplockningen också numera en rätt avsevärd inkomstkälla för den fattigare befolkningen.

Lingonplockningen medför emellertid, såsom den för närvarande försigår, även vissa olägenheter. Konkurrensen om bären antager understundom former, vilka icke kunna anses förenliga med god ordning och hushållning. I mera tätt befolkade trakter med mindre omfattande skogsarealer uppstår årligen en formlig kapppränning för att fortast möjligt tillägna sig »skogens röda guld». Det blir bokstavligen en rovplockning, som varken tar hänsyn till bärens tillbörliga mognad och omtanke om återväxten eller till möjligen förefintlig företrädesrätt till de växande skogsbären.

I syfte att ernå reglerande åtgärder, särskilt rörande hittills gällande princip, att de växande skogsbären i allmänhet äro fri tillhörighet för vem som vill plocka dem hava också motioner framförts vid 1899, 1908 och 1913 års riksdagar. Den sistnämnda år väckta motionen föranledde en riksdagsskrivelse med hemställan, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och i vilken omfattning ägare och innehavare av jord må kunna beredas skydd mot tillägnande av å deras mark växande vilda bär. De i förevarande utlåtande omhandlade motionerna beröra emellertid alls icke detta spörsmål, och utskottet vill betona, att detsamma icke i någon mån tagit ståndpunkt till ovannämnda fråga.

Äro nämligen åsikterna mycket delade rörande lämpligheten av lagstiftning i nyss berörda hänseende, och bör enligt riksdagens mening särskild varsamhet iakttagas vid införande av nya bestämmelser på förevarande område, så torde enigheten beträffande i nu förevarande motioner framförda förslag vara så mycket större.

Frågan om lingonens rätta tillgodogörande äger nämligen nu icke blott en vida större betydelse än förr ur den enskilda hushållningens synpunkt, utan den har därjämte erhållit och kommer med all sannolikhet att ytterligare erhålla en ganska vittgående nationalekonomisk innebörd. Redan av denna anledning synas de av motionärerna framburna förslagen vara förtjänta av statsmakternas allvarliga och snara beaktande.

Under den nu rådande livliga konkurrensen för att först komma i tillfälle att tillgodogöra sig skörden på de mest givande bärmarkerna, plockas bären ofta innan de ens äro halvmogna. Oaktat den eftermognad de plockade lingonen undergå, måste i följd av för tidig plockning en stor del av dem bortrensas som odugliga. Och vad värre är: produkterna av i förtid plockade lingon bliva av mycket undermålig beskaffenhet till stor skada för så väl den inhemska som den utländska marknaden.

Otvivelaktigt skulle såväl de nationalekonomiska som de enskilda intressena från olika parter avsevärt gagnas av ett statsingripande, som ginge ut på förbud mot lingonplockning före viss dag. Detta förbud bör enligt utskottets mening genomföras snarast möjligt, om det låter sig göra, redan vid innevarande riksdag, i varje fall vid den näst instundande.

Vid stadgande av sådant förbud, som här ifrågasättes, vilket givetvis bör åtföljas av kraftigt verkande bötesbestämmelser för dess överträdande, kan givetvis, såsom också motionärerna påpekat, tiden icke bestämmas lika för alla landsdelar och icke heller fastställas en gång för alla för de olika områdena. Bären mogna tidigare i en landsdel än i en annan, och mognadstiden infaller väsentligt olika i samma trakt under olika år. Det måste därför läggas i lokala myndigheters hand att år för år bestämma den dag, före vilken lingonplockning må vara förbjuden inom angivet område.

Motionärerna synas beträffande områdenas omfattning hava tänkt sig denna antingen, såsom i motion nr 83, utgörande hela län, eller, såsom i motion nr 120, med varje landskommun för sig. Med hänsyn till de skiftande klimatiska förhållandena inom samma län, särskilt inom norrländska län med stor areal, som sträcker sig från kustland till fjälltrakt, och med hänsyn till lokala och andra omständigheter, ej minst i gränstrakter mellan olika län och socknar, anser utskottet, att ingendera av de i motionerna angivna områdesbestämningarna bör i förevarande fall finna tillämpning. Vederbörande ortsmyndigheter måste erhålla rätt att för varje län årligen bestämma de områden, för vilka olika tider böra fastställas, vare sig områdena lämpligast bestämmas till hela län, grupper av kommuner eller enskilda kommuner.

Sedan bestämmelser i nu avhandlade hänseende blivit utfärdade, synes det utskottet lämpligast att deras tillämpning inom olika landstingsområden blir beroende på vederbörande landstings beslut. Det kan nämligen tänkas att för vissa delar av landet dylika bestämmelser anses onödiga, och avgörandet härutinnan bör därför överlämnas åt landstingen. För övrigt har utskottet den uppfattningen, att det torde vara mest ändamålsenligt att Kungl. Maj:ts befallningshavande inom de olika länen, efter det från resp. kommunalnämnder infordrade förslag inkommit, för visst angivna områden bestämma och kungöra dag, före vilken lingonplockning må vara förbjuden. De närmare detaljerna rörande tiden för sådan kungörelses publicering inom de olika länen samt bestämmelserna om länsstyrelsernas i närgränsande län samarbete uti hithörande frågor torde lämpligast ordnas, sedan utredningen i saken blivit verkställd.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet i anledning av dels

herr Erikssons i Grängesberg motion, nr 83, dels ock herr Lindmarks m. fl. motion, nr 120, hemställa, att andra kammaren måtte för sin del besluta, det riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes snarast låta verkställa utredning, om och i vad mån bestämmelser må kunna utfärdas, genom vilka lingonplockning före viss, för lämpligt område årligen av Kungl. Maj:ts befallningshavande bestämd dag må vara vid ansvar förbjuden, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Andra kam-
marens be-
slut.

Andra kammaren beslöt för sin del i enlighet med sitt tillfälliga utskotts hemställan.

Detta andra kammarens beslut har delgivits första kammaren, som hänvisat ärendet för förberedande behandling till sitt andra tillfälliga utskott.

Utskottet.

Utskottet har i förevarande fråga inhämtat yttrande från Kungl. Lantbruksstyrelsen, vilket yttrande bifogas här nedan såsom bilaga.

Med instämmande i den motivering, som andra kammarens utskott förebragt samt med hänvisning till de tungt vägande skäl för vidtagande av åtgärder i motionernas syfte, som Lantbruksstyrelsen ytterligare anført, får utskottet hemställa,

att första kammaren måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 23 april 1917.

På utskottets vägnar:

OSKAR NYLANDER.

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet hava närvarit: herrar *Nylander, Danström, von Koch, Larson, Ström* och *Permansson*.

Yttrande av Lantbruksstyrelsen.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 23 februari 1917 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt lantbruksstyrelsen att avgiva underdånigt utlåtande över två inom andra kammaren väckta motioner om förbud mot plockning av lingon före viss dag, över vilka andra kammarens fjärde tillfälliga utskott sig yttrat; och får till åttlydnad härav styrelsen, med återställande av remissakten, i underdånighet anföra följande.

Såsom i remissakten närslutna motioner och utskottsutlåtande framhålles, hava våra skogsbär och i främsta hand lingonen under senare år allt mer och mer börjat uppskattas och tillmätas ett förut okänt värde såsom närings- och förvärvskälla. Från att i äldre tider endast hava tillerkänts ett visst värde i den privata hushållningen, hava de i våra dagar dessutom fått ett icke obetydligt handelsvärde och detta icke blott på den inhemska marknaden utan jämväl på den utländska, och därmed har också deras betydelse inom lantbrukshushållningen kommit att få en mera allmänt national-ekonomisk karaktär.

Jämnsides med denna värdeökning har emellertid såsom alltid i liknande fall kunnat spåras en alltjämt tilltagande konkurrens, då det gällt att på växtplatsen komma åt den åtrådda varan, och i vissa delar av vårt land, där den lingonbärande marken är mycket begränsad, men där samtidigt många händer vilja vara med vid skörden, antager denna konkurrens sådana former, som ej kunna anses förenliga med god hushållning. Såsom motionärerna framhålla, plockas lingonen långt före mognad, varigenom skörden reduceras betydligt, såväl kvantitativt som kvalitativt, och lingonens handelsvärde minskas till förfång för de många, som genom lingonplockning hava en icke ringa biförtjänst.

Under sådana förhållanden och då en ändring till det sämre snarare än till det bättre kan vara att förvänta, om saken får ostört fortgå ännu några år och inga reglerande åtgärder vidtagas, synes det lantbruksstyrelsen att ett ingripande från statens sida, till förekommande av olägenheterna av den fria bärplockningen, vore väl på sin plats.

Vad angår sättet för stadgande av sådant förbud, som här avses, är lantbruksstyrelsen fullt ense med motionärerna därutinnan, att de växlingar, som olika klimatiska och lokala förhållanden inom vårt land framkalla i lingonens mogningstid, icke blott i skilda delar av landet utan jämväl inom en och samma trakt från det ena året till det andra, omöjliggöra ett lagstadgande, som en gång för alla och lika över hela landet fixerar tidpunkten för lingonplockningens frigivande. Fastställandet av dagen, före vilken lingonplockning ej må äga rum, måste uppenbarligen ske årligen och för visst bestämt område efter de lokala myndigheternas hörande.

Särskilt synes förhållandena i Norrland tala för frågans lösning på av utskottet anvisat sätt. De vidsträckta skogsområdena, som där finnas, och den i allmänhet mycket glesa befolkningen torde för stora delar av Norrland göra en lagstiftning i förevarande fråga alldeles överflödigt, ja det kan rent av tänkas, att den kunde bli till skada. Sen och ojämna mognad av bären jämte tidigt inträdande nattfroster göra nämligen bärsäsongen i Norrland tämligen kort, och skulle den så ytterligare inskränkas genom förbud mot plockning före viss dag, skulle detta kunna hava till följd, att ännu större mängder lingon finge förfaras, än vad nu är fallet. De vidsträckta arealerna

fordra lång skördetid för att bärplockningen där skall kunna medbinnas, och det är för visso bättre att i sådana trakter, där tillgången är särdeles riklig, men mognadsperioden kort, även omogna lingon finge plockas för att mogna efter, än att de ej finge plockas alls, utan lämnas att förstöras av frosten. Men även i andra delar av vårt land än Norrland torde förhållandena inom större eller mindre områden vara sådana, att en lagstadgad tidsbegränsning av lingonplockningen på intet sätt är påkallad, och Lantbruksstyrelsen vill därför framhålla vikten av att i ett kommande lagförslag i berörda fråga största möjliga inflytande på frågans avgörande lämnas vederbörande kommunala myndigheter.

Under hänvisning till vad sålunda anförts, vill Lantbruksstyrelsen uttala, att Styrelsen för sin del icke har något att erinra mot åvägabringandet av en lagstiftning sådan som den föreslagna.

Stockholm den 7 april 1917.

Fredrik Egerström.

Underdånigst
Wilhelm Flach.

Wilh. Heyman.
Föredragande.